

Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry (ILYY)
Luontomuseo/Kirkkopuistonkatu 9,
74100 Iisalmi
iisalmi.luontomuseo@gmail.com
puh. 0407212618
Y-tunnus 0758532-0

Korkein hallinto-oikeus
Fabianinkatu 15
00131 Helsinki
korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Viite: Vaasan hallinto-oikeus, antopäivä 26.4.2016 Päätösnumero 16/0183/1

Diaarinumerot 01303/14/5115 ja 01304/14/5115

Valitus ympäristölupa-asiassa, Oinassuon turvetuotannon ympäristölupa, Sonkajärvi

ILYY vaatii Vaasan hallinto-oikeuden (lyhenteenä VHäO) päätöksen hylkäämistä YSL:n ja vesienhoitolain vastaisena sekä samalla ISAVI:n päätöksen palauttamista uuteen valmisteluun. Asian nopeuttamiseksi Vapo voi omalla harkinnallaan jättää myös aiempaa tarkemman hakemuksen ISAVI:lle.

1. Käsittelyyn palauttaminen on tarpeen, koska aluehallintoviraston valmistelu on **vaihe jolloin tavoiteltava taso mm. vesienkäsittelyssä ja ylivuodon uudelleen rajoittamiseen (allaskapasiteetilla) voidaan määritellä riittävinä lupaehtoina, riittävästi lähtötietoihin perehtyen.**

VHäO:n lisäys tarkkailuun on oikeasuuntainen, mutta se ei muuta päästötasoa. Omavalvonta ei tuota ratkaisuja päästöihin, se vain tuottaa tarkkailua.

2. ISAVI hyväksyi ratkaisuja jotka eivät ole BAT:n mukaisia. Esim. pakkasille altis **siirtoputki** soiden välillä. **VHäO:n väite ISAVI:n luvan ja VHäO:n päätösharkinnan BAT:n mukaisuudesta ei siis pidä paikkaansa.** Mielestämme hanke edellyttää tarkempia **lupaehtoja ja ehdollista jaksottamista** koska hanke on kokeellinen. Putken jäätyminen olisi ehkä estettävissä putken eristämällä, ja näin voitaisiin estää rikkoutuneen putken **turvevesien virtaaminen hallitsemattomasti Valtapuroon.** Oleellista on kuitenkin, että

eri toimintamuodot uhkaavat tulla toiminnanharjoittajan itse jaksottamiksi. Jos em. toteutusaikataulua ei säädellä tarkemmin, kuten puroa suojaavaa vallia, toteutus ei ole BAT:n mukainen vaan luvan epätarkkuuden vuoksi käytännössä **poikkeuslupa BAT:ista.** Lisäksi valli ilmeisesti muuttaisi Valtapuron uoman luonnetta maa-ainesten kulkeutumisella, mitä ei ole luvitettu.

Jaksottaminen ja yhteisvaikutus on keskeinen osa ILYY:n VhaO:n valitusta. Silti VHaO ei voinut perustella miksi Valtapuron yhteisvaikutus ei merkitse. Valituksessaan VHaO:lle ILYY painotti sitä, että nekin ratkaisut jotka tähtäävät vesienhallintaa, ovat **pitkään** päästölähteitä: ”Vaikka AVI:n mielestä Valtapuron muu turvetuotanto on osin supistumassa, poikkeuksellisen paljon humuspäästöjä tulee uusilta kosteikoilta jota ei vielä pitkään aikaan kasvitä.”

3. Sijointupaikkaharkintaa ei tehty asiallisesti VHaO:ssa, koska VHaO nojasi maakuntakaavaan, ja teki sen ohi YSL:n lupaedellytysten. Toisaalta, **vastoin MRL:n vakiintunutta oikeuskäytäntöä,** VHaO tulkitsi päätöksessään v a i n yhtä kaavamerkintää, vaikka päästöjen vaikutusalue ulottuu usealle kaavamerkinnälle ja maakuntakaavaa tarkemmille kaavoille.

Alueella on jo käyttömuotoja, kuten vesistöjen **virikistyskäyttö ja Jyrkänkosken virikistyskalastus,** jotka ovat ensisijaisia. Ne ovat oikeutettuja vaatimaan lupaedellytyksien tarkempaa tutkimista - paikallisten erityispiirteiden johdosta - ja siten käyttörajoitteita uusille käyttömuodoille. Niinpä ISAVI ja VHaO **olivat velvoitettuja lausumaan kaavoituksen kokonaistilanteesta, ei vain toteamaan yhden osan maakuntakaavasta.** Tarkempi kaavoitus Jyrkänkoskelle joutuu muuten EO-maakuntakaavavaruksen haittaamaksi.

Jyrkänkosken käyttö mm. kalastusmatkailuopastuksessa teki Rönkön ja muut asianosaisiksi. Sekä valtion että yksityisten i n v e s t o i n n i t Jyrkänkosken alueeseen menettäisivät merkityksensä jos kalastusvirikistysalueen arvo menetettäisiin.

4. On ollut vastakkaisia näkemyksiä siitä minkä mittakaavan haitat lisäkuormituksesta aiheutuvat. HaO-valituksensa aluksi ILYY referoi kolmen kappaleen verran aiempia päätöksiä. Sitä seuraa perusteluosuus, johon ILYY ei mielestään saanut perusteltua päätöstä VhaO:lta:

”Mielestämme huonoon happitiilanteeseen syypäänä ovat päästöt. Toisistaan riippumattomien vedenlaatumittausten mukaan koko Nurmijoen reitillä on Talvivaarasta johtuvia, syvänteisiin kertyviä suolapitoisuuksia. On huomioitava, että näihin päästöihin ei toistaiseksi tule muutosta. On odotettavissa, että hapen kerrostuneisuus tulee lisääntymään. Tämä johtuu lisääntyvistä humuspäästöistä turvetuotantoalueilta (uusien kenttien avaaminen niin Oinassuolla kuin Pilvisuollakin) ja suolaisuuden lisääntymisestä Talvivaaran päästöjen takia. Hakija itsekkin on todennut, että suurimmat päästöt tulevat juuri kuntoonpavaiheen aikana. Tästä seuraa lisääntyviä hapettomia olosuhteita. Mikrobiaktiivisuus hapettomissa olosuhteissa myötävaikuttaa elohopean metyloitumiseen.” (harvennus lisätty)

ILYY esitti näyttöä siitä, että YSL:n mukaiset sijoituspaikkaedellytyksien harkintaan kuuluu väistämättä myös alapuolisen vesistön tila. ILYY:n VHaO:n valituksen tarkoitus käy ilmi ylläolevasta. Oletimme, että VhaO osaa soveltaa yhteisvaikutuksia koskevaa oikeuskäytäntöä ilman että siihen suoraan valituksessa viitataan.

KHO:n tulee tutkia missä määrin lupaedellytyksissä kuului selvittää **paikallisten olosuhteiden vaikutus** YSL:n lupaedellytysten harkintaan. Vähintäänkin sen kuului vaikuttaa siihen, että ISAVI olisi hankkinut tavallista parempaa näyttöä hakijalta. Näin ei kuitenkaan menetelty yksityiskohtaisista muistutuksista huolimatta. Sisävesistön suolaantuminen ja syvänteiden happikadot ovat sellainen poikkeuksellinen tilanne, jotka tulee perustella yksityiskohtaisesti jokaisen viranomaisen päätösratkaisuissa.

ILYY esitti tarkkailun osalta tarkennuksia lupaehtoihin. ILYY katsoi, että edellisessä kappaleessa kuvatun asian huonon valmistelun vuoksi, ISAVI on velvollinen tarkentamaan luvitusta. ILYY:n asiantuntemus ei voi ulottua siihen, että arvioidaan yksityiskohtaisesti mitkä keinot esim. vesienkäsittelynä, vallittamisena tai vedenvarastointikeinoina (ylivirtaamien viivyttämiseksi) olisivat BAT:n mukaisia. Keskeisin keino on edelleen

kuitenkin **jaksottaa** kuntoonpantavaa tuotantoalaa. VHaO menetteli päinvastoin kuin vesistöjen tila ja VHS:n vesien hyvän tilan tavoite edellyttävät.

Lohkon hyväksymisessä (vastoin ISAVI:n kantaa) VhaO nojautui maakuntakaavaharkintaan, vaikka laki edellyttää arvioimaan **sijoituspaikkaharkinnan** YSL lupaedellytysten pohjalta.

VhaO ei käyttänyt syvännetietoja hyväkseen, kun sen piti arvioida miten pitkälle ja millaisena vallitseva kuormitus on jo yltänyt. Näin ollen ei voitu arvioida ennakolta yhteisvaikutuksia.

VhaO:n päätöksestä puuttuvat oleelliset, yksityiskohtaisemmat tiedot miksi ISAVI saattoi myöntää luvan ilman perustelusti vastaamista nykyisille ja tuleville haitankärsijöille. Päätösten tulee ennakolta ehkäistä haittoja, eikä johtaa uusiin tapauksiin joihin voidaan soveltaa vain jälkivalvontaa ja haittakorvausten arviointia. **Mikä tahansa maaperän huuhtoutuminen lisää** esim. mangaanin ja elohopean huuhtoutumista. Piiriojat, tai mitä nimeä hakija niistä haluaakaan käyttää, tulevat joka tapauksessa tuottamaan kuormitusta sekä normaalioloissa että rankkasateilla, eikä tätä kuormitusta ole laskettu mukaan vesistökuormitukseen.

5. Edelliseen liittyen, hakemus ja viranomaisten päätökset eivät kuvaile riittävästi sitä aluetta jonka vaikutuksia pitää arvioida. Oleellisia ovat myös maaperän o m i n a i s p i i r t e e t ja se, että hakija ei ole osoittanut alueelta tulevien purkuvesien l a i m e n e v a n haittattomiksi e n n e n Jyrkän kylän Jyrkänkosken kalastus- ja virkistysalueelle joutumista.

Hakijan olisi tullut esittää yksityiskohtaisesti, YSL 50 §:n 2 momentin mukaisesti, mitä vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa (VHS) on esitetty toiminnan vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista. Turvehanke on kuormitusta lisäävä, joten se olisi tullut nimetä VHS:ssa, jotta lupa olisi voitu myöntää.

Samoin olisi pitänyt kuvailla tarkkaan, mitä kuormitusta hankkeesta aiheutuu ja mikä on siitä johtuvan pilaantumisen merkittävyys (YSL 50.2 §). Vakava lainvastainen

seuraamus hakemuksesta on se, että jos hakemusalueelle tässä tilanteessa sallittaisiin lisäkuormitusta. Tämä johtaisi **s u o j a mekanismien puuttumisen vuoksi** ensin Kiltuanjärven alaosassa, sitten Jyrkänkoscilla ja pian Haapajärvellä (Nurmijoen läpivirtaamajärvi) lupaedellytysten vastaiseen tilaan (vanhan YSL 42 §:n 1 momentin 2 kohdan tarkoittamaan ”merkittävään ympäristön p i l a a n t u m i s e e n ”). Kun ISAVI ja VhaO myönsivät ympäristöluvan, se rikkoo saastuttaja maksaa -periaatetta p u u t t u v i l l a lupaehtoilla. Alueella on Talvivaarasta johtuva vesistö päästöjen vähentämistarve. Nyt jo Jyrkänkoscin vesi haisee lämpimillä säillä metaanilta. Ottaen huomioon edellä selostetun nykyisen kuormituksen vähentämistarpeen, katsomme, että hakemuksen mukainen tuotanto olisi **väärin sijoitettua ja ajoitettua**. Hyvä tila ei toteudu ellei k o k o n a i s kuormitusta vähennetä. Hanke lisää kuormitusta, eivätkä viranomaiset osoittaneet sellaisia lupaehtoja joilla kokonaiskuormitusta olisi vähennetty.

Iisalmessa 26.5.2016

Iisalmen luonnon ystäväin yhdistys Iisalmen luonnon ystäväin yhdistys

Jarmo Yliluoma
puheenjohtaja

Pertti Kaarakainen
taloudenhoitaja